

Vai trò lãnh đạo thiên niên kỷ của Mahatma Gandhi

Shobhana Radhakrishna*

Diễn đàn Gandhi về Quản trị đạo đức doanh nghiệp, New Delhi

Ngày nhận bài: 19/6/2019, ngày gửi phản biên: 01/7/2019, ngày duyệt đăng: 17/7/2019

Mahatma Gandhi từng nói: “Nhận ra sự khác biệt giữa những gì chúng ta làm và những gì chúng ta có khả năng làm sẽ khiến chúng ta giải quyết được hầu hết mọi vấn đề trên thế giới này”. Trên thực tế, có thể nói Mahatma Gandhi là nhà lãnh đạo đóng ngưỡng mộ và tôn kính nhất trong thời đại chúng ta. Tâm nhìn, thông điệp và những liên hệ của ông chỉ ra rằng thế giới ngày nay sẽ sa lầy trong hận thù tôn giáo, chia rẽ giữa các nền chính trị, định kiến về chủng tộc và bóc lột con người thậm chí còn nghiêm trọng hơn trước đây. Giải pháp của ông cho những vấn đề của thế giới ngày nay vẫn sẽ tuân theo nguyên tắc bất diệt của Chân lý, Hòa bình, Tinh yếu và Bất bạo động. Tác giả bài viết cho rằng, Mahatma Gandhi thuộc về toàn thể nhân loại, và di sản của ông là ánh sáng dẫn đường trong thế giới ngày nay. Bài viết sau đây phân tích vai trò lãnh đạo thiên niên kỷ của Mahatma Gandhi.

Từ khóa: Mahatma Gandhi, lãnh đạo, tâm nhìn, chân lý

Mở đầu

Trên toàn thế giới, mọi người biết về Gandhi đã đấu tranh cho nhân quyền và đưa ra phương pháp mới chống lại áp bức bằng cách phát động hàng loạt cuộc đấu tranh bất bạo động (Satyagraha). Trong thế kỷ 20, nhiều phong trào đấu tranh đòi dân quyền trên toàn thế giới đã vận dụng phương thức bất bạo động của Gandhi như: Cách mạng Iran năm 1978-79, sự chuyển biến của Ferdinand Marcos ở Philippines và các phong trào đòi dân chủ ở Nepal, Myanmar, Đài Loan và Hàn Quốc. Mặc dù những cuộc đấu tranh này thường gặp phải sự kháng cự dữ dội, như trong sự kiện ở Quảng trường Thiên An Môn, nhưng vẫn không thay đổi bản chất của những cuộc đấu tranh bất bạo động này.

Gandhi là một trong những người có tầm nhìn về bảo vệ môi trường đầu tiên khi từ hơn 100 năm trước đã cảnh báo loài người rằng, *Trái đất đáp ứng đủ mọi nhu cầu của con người, chỉ không đáp ứng lòng tham của con người* (Nayyar, 1958). Trong chính cuộc sống riêng, Gandhi tuân theo triết lý môi trường của chính mình, khi buộc bản thân tái chế mọi thứ, sử dụng các nguyên liệu ở địa phương và giảm bớt mong muốn của mình bằng cách sống trong nghèo đói tự nguyện.

Năm 1947, Gandhi đã tuyên bố rằng, con người không thừa hưởng trái đất, không khí, đất và nước từ tổ tiên mà là vay mượn từ chính con cái của họ. Do đó, chúng ta nên giao lại cho thế hệ sau ít nhất như những gì mà chúng ta đã được trao trước đây (Joshi, 2003). Tôn chỉ về môi trường của Gandhi đã

*gandhianforum@gmail.com

được ông vận dụng trong đời sống hàng ngày khi ông luôn ủng hộ và hướng tới phương thức sống tối giản. Năm 2018, trong khuôn khổ COP 24, Hồng Y Parol cho rằng, khí hậu chính là thách thức của nền văn minh.

Gandhi đã sớm nhận thức được tầm quan trọng của bảo tồn thiên nhiên từ trước cả khi mỗi ngày hiểm từ biến đổi khí hậu đe dọa thế giới của chúng ta. Ông đã có thể thấy trước thực tế về sự lạm dụng quá mức của nhân loại. Năm 2019, khi chúng ta đang phải đối mặt với sự tàn phá từ biến đổi khí hậu và khai thác quá mức tài nguyên, những điều chúng ta rút ra từ cuộc sống của Mahatma Gandhi đã cho chúng ta câu trả lời cho những vấn nạn môi trường mà nhân loại đang đối mặt.

1. Gandhi - một nguồn cảm hứng

Ở Mỹ, Mục sư Tiến sĩ Martin Luther King Jr được dẫn đường bởi “Ánh sáng thập niên 60 của Gandhi”, tổ chức một số cuộc biểu tình ôn hòa với tư cách là người đứng đầu Hội nghị Lãnh đạo Kitô giáo miền Nam, trong đó nổi bật là cuộc biểu tình tháng Ba ở Washington. Martin Luther King Jr đã ca ngợi về Gandhi như sau: *Chân lý của Gandhi là lẽ tất yếu. Bởi nhân loại muốn tiến bộ, thì buộc phải đi theo con đường của Gandhi. Cách ông đã sống, suy nghĩ, hành động và truyền cảm hứng cho nhân loại hướng tới một thế giới hòa bình và hòa hợp khiến chúng ta không thể không suy ngẫm* (doi.gov).

Cũng tại nước Mỹ, năm 2018, Tổng thống Trump quyết tâm xây dựng một bức tường để ngăn chặn tất cả những người nhập cư từ Mexico. Nếu là Gandhi, ông sẽ làm gì? Theo tôi, ông ấy sẽ phản đối bức tường này và bắt đầu một Satyagraha (cuộc chiến bất bạo động). Thách thức lớn nhất trong những năm gần đây là khôi phục nhân phẩm và quyền con người của nhóm người di cư và nhập cư. Nghiên cứu *Xu hướng toàn cầu hàng năm* của Cơ quan tị nạn Liên Hợp Quốc cho thấy, số người di cư đạt mức 68,5 triệu người vào năm 2017, nghĩa là trung bình cứ hai giây lại có một người di cư.

Nelson Mandela, lãnh đạo phong trào chống phân biệt chủng tộc, tuyên bố đã học được từ Gandhi những đức tính cần thiết như sự bao dung và lòng trắc ẩn, và những giá trị đó đã giúp ông và đất nước ông rất nhiều khi thiết lập quyền lực. Mandela đã nói về ảnh hưởng của Gandhi đối với mình:

Tấm gương tuyệt vời của Gandhi về sự hy sinh và cống hiến của ông trong cuộc chiến chống áp bức là một trong nhiều di sản của ông đối với đất nước Nam Phi và toàn thế giới. Ông cho chúng ta thấy cần phải thật dũng cảm nếu muốn chân lý và công lý chiến thắng cái ác. Các giá trị của sự khoan dung, tôn trọng lẫn nhau và đoàn kết mà Gandhi đi theo có ảnh hưởng sâu sắc đến phong trào giải phóng của chúng tôi, và cùng chung suy nghĩ với tôi. Những giá trị này đã truyền cảm hứng cho chúng tôi ngày hôm nay trong nỗ lực hòa giải và xây dựng quốc gia (economics.times.indiatimes.com).

2. Gandhi: Sự xuất hiện của một nhà lãnh đạo ở Ấn Độ

Gandhi đã dành 21 năm ở Nam Phi từ năm 1893 đến năm 1914 với tư cách là thủ lĩnh của cộng đồng Ấn kiều và đã lãnh đạo thành công các phong trào kháng chiến bất bạo động. Gandhi trở về Ấn Độ ở tuổi 45 vào năm 1915. Vào thời điểm đó, Chính phủ Anh đã tha bổng Gandhi cùng nhiều nhà lãnh đạo xuất sắc khác của Đảng Quốc đại. Với sự tôn trọng kính cho Gandhi, các nhà lãnh đạo đã mời ông tham gia vào các cuộc họp của Đảng Quốc đại. Cả khi làm việc trong Đảng Quốc đại, Gandhi vẫn ăn mặc giản dị như một người nông dân, vì ông chỉ nhận mình là một nhân viên bình thường. Người dân

Ấn Độ nhớ về Gandhi là người luôn kiên định trong các nguyên tắc, quy tắc đạo đức và quan điểm của mình nhưng vẫn cực kỳ lịch sự và nhã nhặn. Gandhi rất tôn kính các nhà lãnh đạo của thế hệ trước.

Tính cách của Mahatma Gandhi chính là sự khiêm nhường nhưng vẫn tự tin, bình tĩnh nhưng vẫn nhiệt huyết. Ông sẵn sàng nhìn nhận những hạn chế và thiếu sót của mình và tự mình tuân theo kỷ luật nghiêm khắc nhất để loại bỏ mọi khiếm khuyết. Phẩm chất này của ông đã cảm hóa cả những người dân có học thức và những người dân mù chữ. Mọi người đều thấy rằng, lời nói của Gandhi đồng nhất với hành động của ông. Thứ cần chứng minh cho thời gian là hành động chứ không chỉ đơn thuần là lời hùng biện. Quần chúng tìm đến Mahatma Gandhi với hy vọng, kỳ vọng và mong muốn rằng người thấu hiểu được nỗi khổ của họ sẽ dẫn họ đến tự do.

Mahatma Gandhi hiểu rằng, (quần chúng Ấn Độ) yêu mến ông là do tình cảm và tình yêu của ông đối với người nghèo của đất nước. Ông truyền đạt từng khía cạnh của Chân lý giống như các nhà hiền triết truyền đạt những kiến thức không thể diễn tả bằng lời theo một cách đơn thuần nhất "Nói sự thật", "Làm việc của mình". Ông đã truyền đạt những điều này bằng chính cuộc đời mình, bằng cách thiết lập sự thống nhất giữa cuộc sống cá nhân và hành vi ngoài cộng đồng, và đây chính là cách chạm đến trái tim của mọi người.

Gandhi là một người tu hành sâu sắc. Chân lý là thượng đế của ông và Phụng sự nhân loại là tôn giáo của ông. Ông tin vào sự đoàn kết của tất cả mọi người và có sự tôn kính đối với tất cả các tín ngưỡng. Ông bước vào giới chính trị để tâm linh hóa chính trị. Chính sự tâm linh này đã kéo những nhà lãnh đạo và quần chúng xích lại gần nhau bằng sự yêu thương và tôn trọng. Vị lãnh đạo đầy tớ này đã khởi sự và lãnh đạo quốc gia trong suốt 15 năm trong Đảng Quốc đại.

Mong muốn lớn nhất của Gandhi là khôi phục phẩm giá cho người nghèo nhất trong số những người nghèo. Ông hiểu rằng điều này chỉ có thể thông qua sự hi sinh. Mahatma Gandhi đã nói rằng, Phụng sự "được tạo ra không phải bằng niềm vui thì nó không giúp cho người phụng sự và nó cũng không giúp cho người được phụng sự, mọi niềm vui và sự sơ hữu đều trở thành hư vô trước khi sự phụng sự đó được tạo ra bằng niềm vui" (Gandhi, 1927).

Gandhi cảm thấy chính mình hòa hợp giữa những người nghèo khổ và bất hạnh. Niềm vui và nỗi buồn của họ trở thành của chính ông. Tai ương bệnh tật hành hạ họ khiến ông vô cùng lo lắng, trong khi niềm vui của họ lại khiến trái tim ông reo vui. Ông tự nhận mình chính là họ. Theo Pandit Jawaharlal Nehru, không ai hiểu rõ từng nhịp đập của người dân hơn Mahatma Gandhi (Desai, 2011).

3. Thiết lập tiêu chuẩn trong tất cả các lĩnh vực

Gandhi thiết lập các quy tắc cho nhân loại khi tiến hành bất kỳ thay đổi nào trong một tập thể. Cuộc cách mạng của Gandhi hướng tới hai mục tiêu, một mặt ông cố gắng thuyết phục Đảng Quốc đại thông qua một chương trình không hợp tác và một mặt ông đã hy vọng tạo lập quốc gia thông qua các chương trình kiến thiết. Đối với cả hai mục tiêu, ông đều thực hiện bằng phương thức dựa trên Chân lý và Bất bạo động. Tại thời điểm đó, những hiệu quả rõ ràng từ kế hoạch của ông còn rất bất thường và mới lạ tại Ấn Độ.

Sự bất hợp tác, bất tuân dân sự và Phong trào Ly khai khỏi Ấn Độ đã tạo ra một số lượng lớn nhân dân trung thành bao gồm luật sư, giáo viên và các nhà lãnh đạo chính trị sẵn sàng hy sinh cho đất nước.

Gandhi đã truyền cảm hứng cho họ không thỏa hiệp với bất công. Gandhi đã nhận ra rằng, sự không trung thực, bất công, áp bức và chuyên chế chỉ tồn tại chừng nào chính những nạn nhân còn thỏa hiệp với chúng. Vào khoảnh khắc người ta học cách nói KHÔNG với tội ác, thì tự chúng sẽ tiêu tan ngay lập tức. Quan điểm của ông đúng trong cả chính trị, kinh tế và trật tự xã hội. Ông nói, *“Tôi tin rằng hoàn toàn có thể tạo lập chân lý và sự trung thực ở bất kì hoàn cảnh nào trong đời sống chính trị của đất nước”* (Tendulkar, 1951).

Trong sáu thập kỷ đầu tiên từ khi Gandhi còn là một đứa trẻ, đến khi trở thành một thanh niên hay thậm chí cuối cuộc đời, ông vẫn làm việc hướng tới mục đích. Định nghĩa về Chân lý của Gandhi rất đơn giản, *“Hãy nói như bạn nghĩ và hành động như bạn nói”* (Desai, 2011). Điều đó có nghĩa là sự thống nhất trong tư tưởng, lời nói và hành động. Ông là nhà lãnh đạo được tôn trọng bởi ông đã thực hiện những gì ông nói. Phẩm chất lãnh đạo tốt đẹp mà mọi người đều đánh giá từ ông, là một nhà lãnh đạo đặt Quốc gia trên chính mình và tổ chức của mình.

4. Gandhi - Nhà truyền thông vĩ đại

Gandhi là một nhà truyền thông tuyệt vời. Ông đã nhận ra rằng, truyền thông chính là công cụ hiệu quả nhất để tạo dựng suy nghĩ và huy động sự ủng hộ từ công chúng. Trong thời kỳ của Gandhi, truyền thông chủ yếu bằng lời nói và phương tiện báo chí. Đối với Gandhi, cách tốt nhất để giao tiếp với quần chúng là thông qua các bài phát biểu, các buổi câu chuyện và thông điệp cá nhân. Thông điệp về Satyagraha (bất bạo động) của ông được truyền đến cả những người không biết chữ thông qua giọng nói nhẹ nhàng, truyền cảm của Mahatma Gandhi, người nói bằng thứ ngôn ngữ mà nhóm người này hiểu rất rõ, chính là ngôn ngữ từ trái tim ông. Mọi người cảm thấy hoà đồng khi Gandhi sống với họ, trong những nhóm cộng đồng Hindu do chính ông tạo ra. Ông ăn mặc hệt như họ.

Theo Chalapathi Raju, một chủ bút nổi tiếng, Gandhi gần như là nhà báo nổi tiếng nhất mọi thời đại. Gandhi làm chủ bút cho 4 tờ báo và tuần báo, có lẽ đã trở thành những tuần báo nổi tiếng nhất trên thế giới. Ông đã không nhận đăng bất kỳ bài quảng cáo nào mà tờ báo đó vẫn không bị thua lỗ. Ở Nam Phi, ông đã đạt được thành tựu đáng kể khi là chủ bút của tờ *“Indian Opinion”* được xuất bản bằng tiếng Anh, tiếng Tamil và tiếng Gujarati.

Bằng những phẩm chất lãnh đạo của bản thân như phục vụ vì lợi ích, tình yêu tự hiến, xuất phát từ tâm, liêm chính, giản dị, tập trung vào nhu cầu của nhân dân mà Gandhi đã khiến nhân dân tin rằng chân lý và bất bạo động là hoàn toàn phù hợp với hoàn cảnh đất nước. Nhân dân nhìn thấy rõ sự minh bạch và trung thực tuyệt đối trong mọi hành vi của Gandhi và dường như không có sự khác biệt giữa cuộc sống cá nhân và hành vi bên ngoài công chúng. Gandhi thực hiện điều này bằng nuôi dưỡng ý chí của lòng tin, luôn kiên định trong mọi cam kết của mình, kiên quyết không sử dụng vũ lực và đi theo chân lý, tình yêu, lòng vị tha và bất bạo động trong mọi hoàn cảnh. Đối với Gandhi, mục tiêu cao cả không thể biện hộ cho phương tiện, bởi vì những phương tiện bị nhiễm bẩn có thể làm nhiễm bẩn những mục tiêu cao cả nhất. Sự trong sáng của phương tiện là cách thức bắt đi bất dịch của ông để đấu tranh với sự phân biệt đối xử, nô lệ, áp bức, bất công và bạo lực.

Nhà sư dòng Luyện tâm (Trappist) nổi tiếng người Pháp, Thomas Merton, biết đến Gandhi từ năm 1960, đã nói về Gandhi: *“ông là người lãnh đạo tuyệt vời, là một trong những những nhân vật kiệt xuất*

trong thời đại của chúng ta nhờ vào đức tính trung thực và sự kiên định khi cam kết về một nền chính trị hòa bình" (Merton, 1965). Cả Thomas Merton và Mahatma Gandhi đều nói Chúa Trời là Chân lý.

5. Những thách thức của toàn cầu hóa

Thế kỷ 21 của chúng ta đang phải đương đầu với những thách thức không kém phần hủy diệt như trong thế kỷ 20, mặc cho các cuộc cách mạng công nghiệp, khoa học và công nghệ thông tin, đã không còn chỉ giới hạn ở các trung tâm truyền thống như ở châu Âu hay Bắc Mỹ. Nhân loại đang chứng kiến sự lan rộng của bạo lực toàn cầu, cuộc khủng hoảng của người di cư và người tị nạn đang diễn ra ở quy mô chưa từng có. Toàn cầu hóa dẫn đến sự gia tăng tiêu thụ sản phẩm đã ảnh hưởng đến hệ sinh thái và xu hướng khai thác mọi nguồn tài nguyên mà con người có thể, nạn phá rừng xảy ra ở khắp các quốc gia đang phát triển.

Kết luận

Cuộc đời của Gandhi chính là câu trả lời cho các vấn đề môi trường phức tạp. Các nhà lãnh đạo toàn cầu ngày nay cần phải suy ngẫm và học hỏi từ người đàn ông vĩ đại nhất mọi thời đại nhân kỷ niệm 150 năm ngày sinh của ông. Đây là thời điểm để chính những nhà lãnh đạo thời nay thực hiện những trọng trách mà Gandhi đã làm trong thế kỷ trước. Như Mahatma Gandhi đã chỉ ra, "*lãnh đạo ở một thời điểm nào đó là dựa vào sức mạnh, nhưng ngày nay lãnh đạo có nghĩa là hòa đồng với mọi người*".

(Người dịch: Trần Ngọc Diễm)

Tài liệu tham khảo

1. Nayyar, Pyarelal (1958), Mahatma Gandhi: The Last Phase (Volume 10), p.552.
2. Joshi, Divya (2003), Gandhiji on Environment (Mumbai, Mani Bhavan Gandhi Sangrahalaya).
3. 7 Things to know about Martin Luther King Jr. National Historical Park, <https://www.doi.gov/blog/7-things-know-about-martin-luther-king-jr-national-historical-park>, ngày truy cập ngày 15/1/2019.
4. Martyrs' Day: What world leaders think of Mahatma Gandhi, <https://economictimes.indiatimes.com/news/politics-and-nation/martyrs-day-what-world-leaders-think-of-mahatma-gandhi/nelson-mandela-former-president-of-south-africa/slideshow/67754260.cms>, ngày truy cập 15/1/2019.
5. Gandhi 1927:145.
6. Desai, Narayan (2011), Gandhi Katha, Ahmedabad Management Association, p.220.
7. Tendulkar, DG (1951), Mahatma Volume 1: Life of Mohandas Karamchand Gandhi, Publications Division Ministry of Information & Broadcasting.
8. Desai, Narayan (2011), Gandhi Katha, Ahmedabad Management Association, p.48.
9. Merton, Thomas (ed.) (1965), Gandhi on Non-violence: Selected Texts from Mohandas K. Gandhi's Non-Violence in Peace and War.